

# BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1994-1995

21 FEBRUARI 1995

**Voorstel tot instelling van een parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek van de financiële situatie van de N.M.B.S., alsmede met de opstelling van een evaluatierapport met betrekking tot het top-management van de maatschappij**

(Ingediend door de heer De Croo)

## TOELICHTING

Het structureel tekort van het spoorwegbedrijf, d.w.z. het verschil tussen de inkomsten en de staats-subsidies enerzijds, en de lopende uitgaven anderzijds, neemt jaar na jaar toe.

Al die tijd heeft de N.M.B.S.-directie, met medeplichtigheid van de raad van bestuur, deze wantoestand handig verborgen gehouden door jaarlijks op de resultatenrekening « buitengewone financiële inkomsten » in te schrijven.

Het opsmukken van de resultatenrekening werd gerealiseerd door een aantal *sale and lease back* operaties door te voeren in verband met het rollend materieel. Vorig jaar werd, in dezelfde stijl, de exploitatierekening nog *in extremis* rechtgetrokken door een spectaculaire immobiliëntransactie met betrekking tot de Leopoldswijk. Ondanks alle kritiek houdt de N.M.B.S. ook dit jaar verder vast aan dit nefaste beleid; opnieuw werd een *sale and lease back*-contract, ter waarde van 10 miljard, afgesloten.

# SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1994-1995

21 FÉVRIER 1995

**Proposition tendant à la création d'une commission d'enquête parlementaire chargée d'examiner la situation financière de la S.N.C.B. et de rédiger un rapport d'évaluation concernant les cadres dirigeants de la société**

(Déposée par M. De Croo)

## DÉVELOPPEMENTS

Le déficit structurel des chemins de fer, c'est-à-dire la différence entre les revenus et les subsides de l'État, d'une part, et les dépenses courantes, d'autre part, s'accroît d'année en année.

Pendant longtemps, la direction de la S.N.C.B., avec la complicité du conseil d'administration, a tenu cette situation intolérable habilement cachée, en inscrivant chaque année aux comptes de résultats un poste « revenus financiers extraordinaires ».

Le maquillage du compte de résultats a été réalisé en procédant à un certain nombre d'opérations *sale and lease back* portant sur du matériel roulant. L'année dernière, dans le même style, le compte d'exploitation a été rectifié *in extremis* par une transaction immobilière spectaculaire relative au quartier Léopold. Nonobstant toute critique, la S.N.C.B. continue cette année encore à pratiquer cette politique néfaste; un contrat de *sale and lease back* d'une valeur de 10 milliards a de nouveau été conclu.

Het management heeft duidelijk nagelaten een duurzame sanering van de exploitatierekening door te voeren en heeft haar toevlucht gezocht in een aantal boekhoudkundige truuks om de resultaten van de maatschappij kunstmatig op te drijven.

Daarenboven stapelt er zich nu een reusachtige schuldenberg op (cf. Verslag Coopers & Lybrand) hoofdzakelijk t.g.v. een totaal ontspoorde investeringspolitiek waarin het H.S.T.-project uiteraard een belangrijke rol speelt.

Wat dit project betreft, werd beslist dat het moest uitgevoerd worden in de schoot van de N.M.B.S. en dat de uitvoering ervan bovendien moest gekoppeld worden aan een verbetering van het binnenlands vervoeraanbod.

De gevolgen hiervan zijn dat de N.M.B.S.-ingenieurs vrij spel hebben gekregen en aldus verantwoordelijk zijn voor een aantal technische complicaties die handenvol geld kosten. Het Coopers & Lybrand-rapport kwantificeert deze impact op de N.M.B.S.-schuld maar gaat niet in op de verkeerde managementbeslissingen die aan de oorsprong liggen.

Opvallend verder in het N.M.B.S.-dossier is dat, over een vrij korte tijdsspanne, het aantal participaties in filialen is opgelopen van een tiental tot meer dan dertig. Het gaat hier om een brede waaier van activiteiten gaande van studiediensten, immobiliën-beheer, transportbedrijven, financieel beheer tot en met een participatie in een Marokkaans bedrijf. Sommige van die filialen zijn op hun beurt geëvolueerd tot portefeuillemaatschappijen, zodat het geheel totaal ondoorzichtig en oncontroleerbaar is geworden.

De vraag die hierbij rijst is waar een verlieslatende maatschappij als de N.M.B.S., met een berg van schulden, het geld haalt om te participeren in al deze privé-initiatieven en wat deze constructie de maatschappij uiteindelijk opbrengt.

Het is dan ook de hoogste tijd dat de wet van 21 maart 1991 op de autonome overheidsbedrijven, en meer in het bijzonder haar toepassing op de N.M.B.S., wordt beoordeeld en grondig gewijzigd.

Verder kan er geen sprake zijn van een bijkomende overheveling van middelen uit de federale begroting naar het H.S.T.-project. De N.M.B.S., die dit project naar zich toehaalde, moet er nu ook de verantwoordelijkheid voor dragen. De maatschappij moet eindelijk aan kostenbeheersing gaan doen en eventueel een afgeslankt project voorleggen.

De huidige en vorige regeringen hebben sedert 1988 onvoldoende toezicht uitgeoefend op de maatschappij. De raad van bestuur van de N.M.B.S. is duidelijk mee verantwoordelijk voor het slecht beheer en het directiecomité heeft in zijn opdracht volledig gefaald.

La direction a manifestement négligé de procéder à un assainissement durable du compte d'exploitation et a cherché son salut dans un certain nombre de trucs comptables pour gonfler artificiellement les résultats de la société.

En outre, la S.N.C.B. accumule une montagne colossale de dettes (voir le rapport Coopers & Lybrand), principalement dues au dérapage total de la politique d'investissement, dans laquelle le projet T.G.V. joue évidemment un rôle important.

En ce qui concerne ce projet, il a été décidé qu'il devait être réalisé au sein de la S.N.C.B. et que sa réalisation devait en outre être liée à une amélioration de l'offre en matière de transports intérieurs.

Les conséquences en sont que les ingénieurs de la S.N.C.B. ont eu toute liberté et sont donc responsables d'un certain nombre de complications techniques extrêmement onéreuses. Le rapport Coopers & Lybrand quantifie cet impact sur la dette de la S.N.C.B., mais n'insiste pas sur les décisions erronées de la direction qui se trouvent à sa base.

En outre, à signaler dans le dossier S.N.C.B., l'augmentation en un bref laps de temps du nombre de participations dans des filiales, qui est passé d'une dizaine à plus de trente. Il s'agit ici d'un large éventail d'activités allant de services d'études, de gestion immobilière, d'entreprises de transport, de gestion financière à une participation dans une entreprise marocaine. Certaines de ces filiales ont à leur tour évolué en sociétés à portefeuille, de sorte que l'ensemble est devenu totalement non transparent et incontrôlable.

La question qui se pose à cet égard est de savoir où une société déficitaire comme la S.N.C.B., avec une montagne de dettes, trouve les fonds pour prendre une participation dans toutes ces initiatives privées, et ce que rapporte finalement cette construction à la S.N.C.B.

Il est dès lors grand temps que la loi du 21 mars 1991 sur les entreprises publiques autonomes et en particulier son application à la S.N.C.B. soit évaluée et fondamentalement modifiée.

En outre, il ne peut être question d'un transfert supplémentaire de moyens du budget fédéral au projet T.G.V. La S.N.C.B., qui a accaparé ce projet, doit à présent en porter la responsabilité. La société doit finalement procéder à une gestion des coûts et éventuellement présenter un projet dégraissé.

Les Gouvernements actuel et précédent n'ont, depuis 1988, pas exercé un contrôle suffisant sur la S.N.C.B. Le conseil d'administration de celle-ci est manifestement coresponsable de la mauvaise gestion et le comité de direction a complètement failli à sa mission.

Er kan dan ook geen sprake zijn van een verlenging van de mandaten van het top-management zonder dat er eerst een degelijk en onafhankelijk evaluatie-rapport wordt opgesteld over de wijze waarop zij hun opdracht hebben vervuld.

Dit voorstel beoogt dan ook de oprichting van een parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de financiële situatie van de N.M.B.S. en met de opstelling van een evaluatierapport met betrekking tot het top-management van de maatschappij.

Die onderzoekscommissie zal over alle rechten beschikken, omschreven in artikel 40 van de Grondwet en de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek.

De onderzoekscommissie moet er evenwel voor zorgen dat het arrest van het Hof van Beroep van Antwerpen van 30 januari 1992 geen navolging krijgt. Daarom dient zij zich desgevallend de nodige discipline op te leggen, zodat zij de gerechtelijke behandeling van dossiers, die het voorwerp vormen van een gerechtelijk onderzoek, niet in het gedrang zou brengen.

Herman DE CROO.

\*  
\* \*

## VOORSTEL

### Artikel 1

Er wordt een onderzoekscommissie ingesteld belast met:

- het zoeken naar de oorzaken van het toenevend structureel tekort van de N.M.B.S.;
- het onderzoeken van de boekhoudkundige spijstechnologie, die het management heeft toegepast;
- het bestuderen van de gevolgen van managementbeslissingen op de schuldpositie van de N.M.B.S., meer bepaald met betrekking tot het H.S.T.-project;
- het onderzoeken van de opportuniteit voor de N.M.B.S. om participaties in diverse filialen aan te houden, hoe de N.M.B.S. deze participaties gefinancierd heeft en welke return deze voor de N.M.B.S. oplevert;
- het bestuderen van de toepassing van de wet van 21 maart 1991 op de autonome overheidsbedrijven, in het bijzonder op de N.M.B.S., met het oog op een grondige evaluatie en desgevallend wijziging ervan;

Il ne peut dès lors être question d'une prolongation des mandats de la haute direction sans avoir tout d'abord établi un rapport d'évaluation convenable et indépendant sur la manière dont ils ont accompli leur mission.

La présente proposition vise dès lors à créer une commission d'enquête parlementaire chargée d'examiner la situation financière de la S.N.C.B. et d'établir un rapport d'évaluation relatif à la haute direction de la société.

Cette commission d'enquête aura tous les droits décrits à l'article 40 de la Constitution et dans la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires.

La commission d'enquête devra toutefois veiller à ce que l'arrêt de la Cour d'appel d'Anvers du 30 janvier 1992 ne se répète pas. C'est pourquoi elle devra s'imposer, le cas échéant, la discipline nécessaire de sorte que l'examen par la justice de dossiers qui font l'objet d'une instruction judiciaire ne soient pas compromis.

\*  
\* \*

## PROPOSITION

### Article premier

Il est institué une commission d'enquête chargée:

- de rechercher les causes du déficit structurel croissant de la S.N.C.B.;
- d'examiner la technologie comptable de pointe appliquée par la direction;
- d'étudier les conséquences des décisions de la direction sur l'état de la dette de la S.N.C.B. et plus particulièrement en ce qui concerne le projet T.G.V.;
- d'examiner l'opportunité pour la S.N.C.B. de conserver des participations dans diverses filiales, de rechercher comment la S.N.C.B. a financé ces participations et quels avantages elle en obtient en retour;
- d'étudier l'application de la loi du 21 mars 1991 aux entreprises publiques autonomes et en particulier à la S.N.C.B., en vue d'en réaliser une évaluation en profondeur et, le cas échéant, de la modifier;

— het opstellen van een evaluatierapport met betrekking tot de wijze waarop het top-management van de N.M.B.S. de hem toegewezen opdracht heeft vervuld.

#### Art. 2

De commissie heeft alle bevoegdheden bepaald in artikel 40 van de Grondwet en in de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek.

De commissie hoort inzonderheid alle personen die zij nuttig acht op te roepen; zij houdt zitting met gesloten deuren.

Zij legt alle contacten die voor het vervullen van haar taak noodzakelijk zijn.

Noch inzake hoorzittingen, noch wat het ter beschikking stellen van stukken betreft, mag zij zich mengen in een lopende rechtszaak.

#### Art. 3

De commissie bestaat uit elf leden en elf plaatsvervangers, aangewezen volgens het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging van de fracties.

#### Art. 4

De commissie brengt binnen zes maanden na haar installatie verslag uit aan de Senaat. Zij kan beslissen dat haar werkzaamheden, in hun geheel of gedeeltelijk, al dan niet worden bekendgemaakt.

Herman DE CROO.

— d'établir un rapport d'évaluation relatif à la manière dont la haute direction de la S.N.C.B. a rempli la mission qui lui avait été attribuée.

#### Art. 2

La commission a tous les pouvoirs prévus par l'article 40 de la Constitution et par la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires.

La commission entend en particulier toutes les personnes qu'elle juge utile de convoquer; elle siège à huis clos.

Elle établit tous contacts nécessaires à l'accomplissement de sa mission.

Ni en matière d'audition, ni en ce qui concerne la mise à disposition de documents, elle ne peut s'immiscer dans une affaire judiciaire en cours.

#### Art. 3

La commission se compose de onze membres effectifs et de onze membres suppléants, désignés suivant le système de la représentation proportionnelle des groupes politiques.

#### Art. 4

La commission fait rapport au Sénat dans les six mois de son installation. Elle peut décider que le résultat de ses travaux soit publié ou non en tout ou en partie.